

KOLOZSVÁR ELSŐ ISMERT ÁBRÁZOLÁSA: METSZET 1617-BŐL

Kolozsvár hét századának rövid krónikája

■ **1316.** augusztus 19-én Károly Róbert király az előtte megjelenő Benedek plébános és Stark városbíró kérésére oklevelet bocsájt ki, amelyben a helységnek visszaadja régi, István királytól származó kiváltságait, s újabakat is biztosít, megszabja a polgárok jogait és kötelességeit, ezzel a települést városi rangra (civitas) emeli; a kiváltságlevelet a király kettős pecsétjével látták el.

1348 januárjában Avignonban kibocsájtott oklevél bűnbocsánatot ígér mindazoknak, akik a Szent Mihály-templomot és a Szent Jakab-kápolnát bizonyos ünnepeken felkeresik, azok építésére, felszerelésére és ékítésére adakoznak vagy végrendeleznek; az oklevélben a város neve Clusenburg alakban fordul elő.

1362-ben említik a város első utcanévét: Platea Pontis (Híd utca; utóbb Wesselényi Miklós, most Ferdinánd király utca).

1372-ből maradt fenn az első magyar utcanév: Platea Mager utcha (Magyar utca).

1373-ban készítik a Kolozsvári testvérek, Márton és György Szent György bronz lovasszobrát, mely 1428-ban a prágai vár, a Hradzsín díszé lesz (másolata 1904 óta Kolozsvárt is látható).

1377. május 18-án Székely Miklós városbíró és Lőrinc fia László városi polgár kérésére Nagy Lajos király Besztercén kelt oklevelével háromtornyos várkaput ábrázoló pecsét használatára jogosítja fel a várost.

1405. július 1. és 4. között kelt okleveleivel Zsigmond király Polkischer Jakab esküdt és Mün Miklós polgár kérésére Kolozsvárnak újabb hét kiváltságot biztosít, egyben engedélyezi, hogy a megnagyobbodott

területű várost védőfalakkal vegyék körül; ugyanakkor Kolozsvár régi pecsétének használatát is újból helybenhagyja; Jakab Elek értelmezése szerint ekkor vált Kolozsvár szabad királyi várossá.

XV. század első és második harmadában épülnek az új városfalak 3 km hosszúságban mintegy 45 ha területet ölelve körül.

1442 táján befejezéséhez közeledik a főtéri Szent Mihály-templom építése: ez Erdély második legnagyobb gótikus temploma (a brassói után).

1443. február 23-án (szülőházi emléktáblájának felirata szerint március 27-én) születik Kolozsvárt Mátyás király, az egyik legnagyobb magyar uralkodó.

1487–1516 között épül Mátyás király rendeletére a Farkas utcai – eredetileg minorita – templom, ez Délkelet-Európa legnagyobb egyhajós gótikus temploma.

1510–1520 körül Kolozsvárt születik a szász Hertel családból Dávid Ferenc, a magyar reformáció legnagyobb egyénisége, az unitárius vallás megalapítója.

1541-től, az Erdélyi Fejedelemség megalakulásától kezdve, ha Kolozsvár nem is főváros (ezt a szerepet Gyulafehérvár tölti be), de az ország első városa („civitas primaria”).

1550-ben Heltai Gáspár szász plébános és Hoffgreff György megalapítja az első nyomdát Kolozsváron.

1556. április 26-án a Kolozsvárt tartott országgyűlés feloszlatja a szerzetesrendeket, vagyontukat szekularizálja.

1557. január 1-jén az óvári Eppel-házban születik Bocskai István fejedelem.

1579. október 1-jén Kolozs-

monostorra – a korábbi bencés apátsági épületekbe – érkezik a lengyel jezsuiták 13 tagú csoportja Francisco Sunyer provinciális vezetésével.

1581. május 12-én írja alá Báthory István fejedelem és lengyel király Vilnában a Kolozsvárra költöztetett jezsuita akadémia végleges alapítólevelét, melyben igéri, hogy feljogosítja végzettségét a baccalaureusi, magiszteri és doktori címek megszerzésére, kilátásba helyezi, hogy a Szentszéknél is ennek jóváhagyását szorgalmazni fogja (az akadémia azonban utóbb nem kapott pápai megerősítést és tényleges egyetemi rangot).

1585. május 11-én Kolozsvár város százfős tanácsa határozatot hoz egy új temetőért – a későbbi Házsongárdi temető – megnyitására, a sírkert bekerítéséről is intézkednek.

1608. március 7-én az erdélyi rendek Kolozsvárt fejedelemmé választják Báthory Gábort, akit március 31-én a főtéri templomban nagy ünnepség keretében tisztségébe is iktatnak.

1613. október 23-án a főtéri templomban Bethlen Gábort választják fejedelemmé, s 28-án iktatják be.

1617-ből származik Kolozsvár első fennmaradt ábrázolása: az Egidius van der Rye belga művész festménye alapján Georg Hoefnagel készítette metszet.

1629-ben állítják helyre az 1627-ben villámcsapás és löporrobanás következtében összeomlott Szabók tornyát, s Bethlen Gábor címerével ellátott építési emléktáblát helyeznek el rajta; ennek köszönhetően emlegetik az épületet Bethlen-bástyaként.

1647. július 1-jén a kezdődő zsinat alkalmával I. Rákóczi György fejedelem jelenlétében

felszentelik a helyreállított Farkas utcai református templomot.

1660 májusában Linczigh János királybíró megmenti Kolozsvárt a törököktől, de a II. Rákóczi György fejedelem csapatain diadalmaskodó Szeidi budai basa megsarcolja a várost.

1664. január 31-i országgyűlési határozat – Nagyvárad 1660-as török kézre kerülésének következményeként – Kolozsvárt a vármegye főispánjának rendeli alá, így a város átmenetileg elveszti önkormányzatát (szabad királyi város címét), s megnyílik az út a nemesség betelepédése előtt.

1687. október 18-án a város kénytelen beengedni a császári csapatokat; ezután állandósul a császári helyőrség a városban.

1691 tájáról származik Kolozsvár első részletes – a bécsi Hadilevéltárban megőrzött – térképe, Giovanni Morando Visconti munkája.

1696-ban Felvinczi György engedélyt kap I. Lipót királytól latin és magyar versek, színművek előadására, ezt tekintik a kolozsvári magyar hivatásos színház kezdetének.

1697. május 6-án a város kétharmadát tűzvész emészti el, csak a Torda (Universitáti), Farkas (Kogălniceanu), Király (Brătianu) és Közép (Eroilor) utcák menekednek meg.

1704. október 29-én Kolozsvár kapitulál a kurucok előtt, Csáki Lászlót beiktatják a város főkapitányi tisztségébe.

1705. november 15-én Leopold Schlick császári lovasági tábornok csapataival bevonul Kolozsvárra.

1709. augusztus 10-én Kolozsvár I. Józseftől – 47 év után – visszakapja szabad királyi város státusát, s újra megeremtődnek a polgári élet feltételei.

1715–1723 között a Kómál tejejére felépül a várost uraló császári katonai erődítmény, a Fellegvár.

1734 júniusára Páter Pál, id. Pataki István, Gyergyai Pál városi tanácsosok és Füzéri György jegyző elkészítik Kolozsvár első, latin nyelvű leírását (megjelent Márkos Albert fordításában 1944-ben).

1739. augusztus 2-án iktatják a kolozsvári plébánosi tisztségbe Biró Jánost, nevéhez fűződik a főtéri templom barokk ízlésű berendezése 1740–1750 között.

1774–1786 között a Főter keleti során felépül a Bánffy-palota, Kolozsvár legszebb barokk épülete, tervezője és építésvezetője Johann Eberhard Blauemann.

1790 októberében a Főkormányzók (Gubernium) Szebenből Kolozsvárra költözik, s ezzel a „kincses város” Erdély tényleges fővárosává lesz.

1790-es évektől megkezdődik a harcászati jelentőségüket elvesztett városfalak körüli területek felparcellázása, áruba bocsájtása, sőt a falak bontása is.

1792 december 17-én a Belső Szén (Napoca) utcai Rhédey-ház tánctermeiben tartja első előadását az Erdélyi Magyar Nemes Színházi Társaság, s ezzel kezdetét veszi a kolozsvári állandó színi élet.

1798. augusztus 31-én a Belső Szén (Napoca) utcában kitört tűzvész a városnak a Belső Közép (Eroilor) utcától délre eső részét elpusztítja, a város a károslatnak adómentességet biztosít.

1801. január 1-jén felszentelik a Ioan Bob püspök kezdeményezésére a Kismester (Bob) utcában épült első kolozsvári görögkatolikus templomot.

1802. december 15-én a Belső Közép (Eroilor) utca egyik sarokházában megszületik Bolyai János, a legnagyobb magyar matematikus.

1807-ben tartanak Kolozsvárt az Óvárban első alkalommal izraelita istentiszteletet, amihez legalább 10 férfiúra van szükség.

1817. augusztus 18. és 27. között látogatja meg először Kolozsvárt teljhatalmú Habsburg uralkodó, I. Ferenc magyar király és osztrák császár felesége, Karolina-Augusztia kíséretében; a főtéri Bánffy-palotában szállnak meg (a látogatás emlékéül 1831-ben felavatott domborműves oszlop örökíti meg – ez most az Óvárban látható).

1819-ben Ruzitska György vezetésével „Musikai Egyesület” létesül Kolozsvárt, mely 1837-től zenekonzervatóriumként működik.

1821. március 12-én nyitják meg az 1811 óta gyűjtésből épülő Farkas utcai kőszínházat, a legelső magyar színház-épületet.

1822-ig a belváros fontosabb utcáit kikövezik; ez év decemberében az óvári Kispiaç (Piața Muzeului) kikövezésével zárulnak a munkálatok.

1827. február 1-jétől a Jóltevő Asszonyi Egyesület térbe veszi a várostól a Hangyás-berket, hogy ott sétáló helyet létesítsen: megkezdődik a Sétatér kialakítása.

1827. december 31-én este – nyolc évi tervezés után – a város piacán és főbb utcáin 247 lámpásban kigyúl a fény, s ezzel elkezdődik a közvilágítás Kolozsváron.

1833. január 13-án Bölöni Farkas Sándor és Béli Ferenc szervezőmunkájának köszönhetően gróf Kendeffy Ádám Belső Közép (Deák Ferenc) utcai házában 180 részvénnyel megnyílik a Kolozsvári Kaszinó.

1834–1837 között felépül a Szent György laktanya kétemeletes klasszicista tömbje a Trencsini (Ștefan cel Mare) téren.

1836-ban zsidó jótékonyági és temetkezési szentegylet, Chevra Kadisa alakul Kolozsvárt.

1837. március 19-én kezdik kiásni a főtéri templom új, neogótikus tornyának az alapját: az ötemeletes, 80 m magas torony 1859-re készül el.

1837-ben Gaetano Biasini olasz vívómester megveszi a Külső Torda (Avram Iancu) utcai Szacsavay-fogadót, s kényelmes szállodává alakítja át, földszintjén kávéházat rendez be, itt lesz a Pesttől Bukarestig közlekedő gyorskocsi járatának az állomása is.

1840-ben megnyílik a Rajka Péter-féle mezőgazdasági gépgyár a Külső Felső Szén (V. Babeș) utcában.

1845. szeptember 16-án avatják fel a Kagerbauer Antal és Böhm János építészek tervei szerint épült új városházát a Főtéren.

1845. december 24-én állítanak először karácsonyfát Kolozsvárt a Belső Magyar (21 Decembrie 1989) utcai Szász-házban működő magán német nyelviskolában.

1846. november 24. és de-

cember 8. között Liszt Ferenc Kolozsvár vendége, a Biasini Szállóban lakik, a Redutban koncertezik.

1846-ban Kis Dávid ét- és világitóolaj gyárat létesít a monostori Népkerthben.

1848. március 21-én a kolozsvári százfős városi tanács ülésével és reformokat, valamint az uniót követelő, a Fő kormánysszékhez intézett feliratának megfogalmazásával, utcai tüntetésekkel kezdetét veszi az erdélyi forradalom.

1848. május 29. és július 18. között tartják az utolsó erdélyi országgyűlést kolozsvári székhellyel; május 30-án a Redut nagytermében egyhangúan kimondják az uniót Magyarországgal; az erre vonatkozó törvényeket az uralkodó július 4-én szentesíti.

1849. október 18-án Kolozsvár Szamosfalva felőli határában kivégeznek két magyar honvédtisztet: Tamás András alezredest és Sándor László őrnagyot.

1850-ben Kolozsvárnak 18 215 lakosa van, közülük 12 138 magyar, 3444 román, 1581 német.

1851. január 11-én megalakul a Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara.

1851 augusztusában indul meg a termelés az ideiglenesen a Római Katolikus Szeminárium Belső Torda (Universității) utcai épületében elhelyezett Dohánygyárban.

1853-ban Sétatér (E. Isac) utcai házában Veress Ferenc megnyitja a város első fotóműtermét, 1859-ben Veress 45 felvett tartalmazó fényképalbumot állít össze Kolozsvárról.

1859. november 23-án a Redut nagytermében tartja alakuló gyűlését az Erdélyi Múzeum-Egylet (később Egyesület), első elnökül gróf Mikó Imrét választják.

1867. május 29-én a magyar képviselőház megszavazza a kiegyezési törvényt, ennek alapján létrejön az Osztrák–Magyar Monarchia, Erdély Magyarország részeként illeszkedik be a Monarchiába, Kolozsvár elveszti főváros-jellegét.

1869. december 31-i, Kőváry László vezette népszámláláskor 24 826 személyt találtak a városban, felekezet szerint: 39,52% római katolikus, 37,70% református, 8,37% görögkatolikus, 4,56% evangélikus, 4,26% unitárius, 4,01% izraelita, 1,34% görögkeleti, 0,14% örmény katolikus; a házak száma 3296, ezekből 243 egy-, 13 pedig kétemeletes.

1870. szeptember 7-én megindul a vasúti közlekedés Nagyvárad–Kolozsvár közt: minden ünnepélyesség nélkül igen kevés utassal reggel 6-kor indul az első szerelvény és fél 12-kor érkezik Nagyváradra.

1870–1888 között jelenik meg Jakab Elek háromkötetes, okmánytárral és világosító rajzfüzetekkel ellátott, mindmáig alapvető munkája, a Kolozsvár története.

1871 decemberében gyúlnak ki az utcai légszusz-lámpák.

1872. november 10-én a rektorbeiktatási ünnepséggel megnyitják a kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetemet; Berde Áron, az első rektor elmondja székfoglaló be-

Híd kapu a XIX. században a Platea Pontison – 1362-ben említik a város első utcanevét

szédét; a 258 beiratkozott hallgatóval a berendezkedés függvényében megkezdődik a tanítás.

1873. június 7-én Brandt József kolozsvári sebészprofesszor a világon másodikként hajtja végre műtéti veseeltávolítást.

1876. január 8-án jórészt az egyetem tanárai megalakítják a Kolozsvári Orvos-természettudományi Társulatot; első elnökül Abt Antal fizikus professzort, titkáruul Hőgyes Endre orvostanárt választják.

1877–1888 között Brassai Sámuel és Meltzl Hugó szerkesztésében Kolozsvárt jelenik meg a világ első összehasonlító irodalmi folyóirata, az Összehasonlító Irodalomtörténelmi Lapok.

1880-as évek elején Kőváry László a Fellegvár dombjának

északi lejtőjén 50 000 m² területet felparcellázta vasúti alkalmazottaknak házhelyként: létrejön a Kőváry-telep.

1881. január 4-én a király engedélyezi nevének az egyetem címébe iktatását (Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem) és az egyetem alapítólevelének kiállítását.

1883. június 17-én a Haller Károly hívására a városháza közgyűlési termében tanácskozó polgárok elhatározzák egy városi Szépítő-Egylet alapítását, 1884. január 23-án első elnökül Hallert választják.

1883. október 31-én Felméri Lajos egyetemi tanár elnökletével megalakul a Kolozsvári Athletikai Club, a KAC.

1885. április 12-én a Redut nagytermében Haller Károly kezdeményezésére megalakul

az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, az EMKE.

1886-ban hét alapító mesterrel létrejön a kolozsvári Unio Szabadkőműves Páholy, 1887. május 30-án Deáky Albert ügyvédet választják első főmesterré.

1886-ban román érdekeltségű Economul bank létesül Kolozsvárt.

1888-ban Kolozsvárt megalakítják az Erdélyi Irodalmi Társaságot, mely 1889–1897 között évkönyveket ad ki, s több emlékkönyvet, folyóiratot jelentet meg.

1889 májusára elkészül a Szamoson átívelő vashíd az állomás fele vivő Nagy (Horea) utca elején.

1890-ben Kolozsvárnak 32 756 lakosa van, közülük 27 514 magyar, 3950 román, 1336 német nemzetiségű.

1889-ben készült a Vashíd

Bevonul a román hadsereg Kolozsvárra 1918-ban

1891. január 11-én az EMKE védnöksége alatt megalakul az erdélyi turizmus és tájismeret elősegítésére az Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE).

1894 májusában zajlik a kolozsvári Redut nagytermében a memorandisták pere: az unió érvénytelenítését kérő emlékirat aláírói ellen folytatott sajtóperben 15 személyt elítélnék, utóbb kegyelmet kaptak.

1894-ben lebontják a Főtér sarkán álló egyemeletes Nemzeti Szállót, s helyére 1895-ben felépül a Pákei Lajos tervezte New York Szálloda.

1895 januárjától Kolozsmonostort közigazgatásilag Kolozsvárhoz csatolják.

1895. október 1-jétől indul be az állami anyakönyvezés Kolozsvárt.

1895-től nők is rendes hallgatóként beiratkozhatnak a kolozsvári egyetemre.

1896-ban a millennium alkalmából kezdik kiépíteni Gabányi Endre főmérnök tervei szerint a kolozsmonostori apátság templom még álló szentélyéhez illeszkedő neogótikus hajót.

1897–1902 között emelik a Mikó (Clinicilor) utcai egyete-

mi klinikák épületeit, valamint a Trefort (V. Babeş) utcában az ideg- és elmegyógyászat pavilonjait.

1899. április 17-én a városi közgyűlés első ízben hoz határozatot a kolozsvári utcák átkezeléséről: a létező 224 utcából és térből 69-nek adnak új nevet, többnyire az addigi spon-tánul kialakított beszélő neveket helyettesítik történelmi személynévvel.

1900-ban Szászrégenből Kolozsvárra költözik a Renner bőrgyár, mely rövidesen az ország legjelentősebb cipőgyára lesz.

1902 szeptemberének végén veszik használatba az állomás új, kéttornyos épületét; Pfaff Ferenc vasúti főmérnök tervezte, Hirschfeld Lajos cége kivitelezte.

1902. október 12-én országos ünnepség keretében leplezik le Fadrusz János Mátvás-szoborcsoportját a Főtéren.

1906 júliusának első napjaiban kezdődik az áramszolgáltatás Kolozsvárt; az utcákon gyűlnak ki az első ív lámpák, a magánházak bekapcsolása még várat magára.

1906. szeptember 8-án avatják fel a Hunyadi (Ștefan cel Mare) téri új színházépületet.

1906. szeptember 9-én tartják a hidegszamosi villanytelep ünnepélyes bemutatását.

1910. augusztus 18-án, a király születésnapján nyitják meg a sétateri nyári színház favázas épülete helyére emelt beton-szerkezetű szecessziós színház-épületet.

1910-es népszámlálás adatai szerint 60 808 lakosa van Kolozsvárnak, ebből 50 704 magyar (83,3%), 7562 román (12,4%), 1676 német (2,8%).

1914. július 1-jén befejezik az első magyar Bánk bán-film forgatását Kertész Mihály rendezésében Kolozsvárt; a főszerepeket Jászai Mari, Szentgyörgyi István, Paulay Erzsébet, Janovics Jenő játsszák.

1914. július 28-án az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának, s ezzel kezdődik az I. világháború, Kolozsvárt az utcára tóduló emberek lelkesedéssel fogadják a hírt.

1914. július 29-én a háborús helyzetre való tekintettel gróf Bethlen Ödön főispán kormánybiztosi kinevezést kap Kolozsvár és Kolozs megye területére.

1914. augusztus 1-jén Kolozsvárt is elkezdődik az által-

nos mozgósítás, a 19 és 42 év közötti férfiaknak be kell vonulni.

1915. augusztus 18-án, a király 85. születésnapján leplezik le a Kolozsvári Szeszák Ferenc megmintázta Kárpátok óre szobrot a városháza előtti járdaszígen.

1918. december 24-én reggel a román hadsereg bevonul Kolozsvárra: a Főtéren sorakoznak fel, elsőként Tului Roșescu görögkeleti esperes üdvözli őket, majd a helyi politikusok; a bevonulók választás követően horát táncolnak a Mátvás-szobor körül.

1919. január 3-án a nagyszabású román Kormányzótanács elrendeli minden magyar állami tanintézet átvételét, február 19-én a magyar nemzetiségű tanárokat a román állam iránti hűségükü letételére szólítják fel.

1919. január 18-án reggel Valentin Poruțiu mint új prefektus a város közgyűlési termébe összehívattja valamennyi tisztviselőt, felszólítja őket a román király iránti hűségükü letételére; Haller Gusztáv polgármester jogilag megindokolva tiltakozik, s megtagadja az eskü letételét; valamennyi tisztviselő csatlakozik hozzá, a prefektus bejelenti elbocsátásukat.

1919. január 19-én Poruțiu prefektus beiktatja Iulian Popot Kolozsvár ideiglenes polgármesterül (utána a bécsi döntésig még tizenegyen töltik be a városvezetői tisztséget, többen két alkalommal is).

1919. május 9-én a román Kormányzótanács a román király iránti hűségükü letételére szólítja fel az egyetem tanári karát, ennek megtagadása miatt május 12-én délben a román hatóságok eltávolítják a tanári kart, s katonai segédlettel „átveszik” az egyetemet.

1920. február 1-jén I. Ferdinánd román király külföldi küldöttségek jelenlétében az aulában hivatalosan megnyitja az új kolozsvári román egyetemet (mely 1927-ben felveszi címébe a király nevét).

1920 júliusától kezdve hónapokon át folyik az új lakásrendelet alkalmazása, ennek során a magyar családok kiutasítása a városból: akik nem Kolozsvárt születtek, vagy 1914 augusztusa után költöztek a városba, azoktól elrekvirálják a lakást, s kiutasítják őket – egyetlen lehetőségük az áttelepedés marad.

1920 decemberének elején érkezik meg a belügyminisztériumi jóváhagyás a város 304 utcájának román átkezelésére; az új utcanévtáblákat december 24-én függesztik ki.

1921. február 10-én teszik közzé az 1920-as népszámlálás Kolozsvárra vonatkozó eredményeit: a városnak 83 542 lakosa van, ebből 8132 katona, 41 583 magyar (49,9%), 28 274 román (33,8%), 10 638 zsidó (12,7%), 2073 német és sváb, a többi más nemzetiségű.

1921 júliusában megalakul Kolozsvár székhellyel Rév, Felek és Kolozsvár Görögkeleti Román Püspöksége, amelynek Nicolae Ivan lesz első püspöke.

1922. december 28-án a kolozsvári Iparosegylet dísztermében tartott ülésen a Magyar Nemzeti Párt és a Magyar Néppárt egyesül létrehozva az (Országos) Magyar Pártot, elnökül báró Jósika Sámuel választják.

1922-ben megnyitják a város repülőterét Szamosfalván.

1933. november 4–5-én II. Károly király jelenlétében felszentelik a Bocskai (Avram Iancu) tér közepén a Constantin Pomponiu és George Cristinel mérnökök tervei szerint tíz év alatt épült ortodox székesegyházat.

1935-ben tulajdonosa, a román egyetem lebontatja a Farkas (Kogălniceanu) utcai patinás színházépületet, s helyére modern diákházat építtet, melynek felavatására a király jelenlétében 1937. június 13-án kerül sor.

1939. február 12-én Kolozsvárt szentelik püspökké a város addigi plébánosát, Márton Áront.

1940. augusztus 30-án a második bécsi döntéssel Erdély északi és keleti része (43 104 km²) Kolozsvárral együtt újra Magyarország részévé válik.

1940. szeptember 15-én tartják a Főtéren Horthy Miklós kormányzó jelenlétében a város és Észak-Erdély „visszatérési ünnepségét”, a beszédek után katonai díszszemle következik.

1940. október 24-én Horthy Miklós kormányzó, Teleki Pál miniszterelnök, Hóman Bálint kultuszminiszter jelenlétében megnyitják a visszatért kolozsvári egyetemet.

1941. január 7-én közli a város mérnöki hivatala a magyar szempontok szerint visszaállított utcanévek jegyzékét, ugyanakkor egyégesítik a házszámozást.

1941. november 9-én – a nézőtér teljes restaurálása után – kerül sor a Hunyadi téri Nemzeti Színház ünnepélyes megnyitására, ezen a kormányzó Hóman Bálint kultuszminiszter képviseli.

1944 áprilisában Kolozsvár lélekszáma 110 956 fő, ebből római katolikus 32 629, görögkatolikus 11 530, református 40 605, evangélikus 2643, görögkeleti 2197, unitárius 4124, izraelita 16 763.

1944. május 18-án Márton Áron római katolikus püspök a főtéri templomban mondott szentbeszédében megdöbbenését fejezi ki a zsidóellenes intézkedések miatt, híveit az üldözöttek segítségére biztatja.

1944. május 25. és június 9. között hat vonatszerelvényt szállítják német haláltáborba (Auschwitzba) a kolozsvári gettóba gyűjtött körülbelül 18 000 zsidót.

1944. június 2-án a szövetségesek bombázása főleg az állomás környékén okoz nagy károkat; életét veszítette 362 polgári személy, 32 honvéd és 65 német katona; hajléktalanná vált 2434 család; a városra körülbelül 1200 bomba zuhant.

1944. október 10-én a magyar és német csapatok feladják Kolozsvárt, a kivonulás előtt valamennyi hidat felrobbantják.

1944. október 11-én a szovjet hadsereg Malinovszkij marsall vezette csapatai bevonulnak Kolozsvárra („felszabadítják a várost”).

1944. október 12. és 15. között a megszállt szovjet hadsereg körülbelül 5000 magyar férfit és serdülőkorút szed össze a város utcáiról, házaiból, többségüket szovjet lágerekbe deportálják, vagy 1600-an soha sem térnek vissza.

Lebontják az első magyar kőszínházat 1935-ben, helyén épül az Egyetemiek Háza

1944. október 12-től 1945. március 12-ig Kolozsvár – Észak-Erdéllyel együtt – szovjet fennhatóság alatt autonóm helyzetbe kerül, március közepén kebelezi be a román közigazgatás.

1944. december 10-én közli a sajtó a szovjetek által elrendelt ideiglenes népszámlálás adatait: a városnak 73 000 lakosa van, ebből 61 000 (83,5%) magyar, 10 000 (14,5%) román, 900 zsidó.

1945. május 9-én 40 000 ember ünnepli a Főtéren a II. világháború (európai) végét jelentő német fegyverletételt, Ștefan Cosma és Kurkó Gyárfás a főszónokok.

1945. május 29-én Mihály király aláírásával két törvényrendelet jelenik meg; az egyik intézkedik a román egyetem Szebenből Kolozsvárra való visszatelepítéséről, a másik június 1-jei hatállyal magyar előadási nyelvű új Állami Tudományegyetemet állít fel Kolozsvárt (utóbb Bolyairól elnevezve), s számára kiutalja a Regina Maria Líceum épületét.

1945. november 10-én érkezik meg a minisztériumi jóváhagyás a város több száz utcájának új elnevezéséről, a hagyományos, valamint a román nevek mellett maradnak magyar nevek is, s megjelennek az orosz-szovjet vonatkozású elnevezések.

1948. december 20-án az Állami Magyar Színház és az Állami Magyar (Nép)opera két önálló intézménnyé válik szét.

1954. március 15-én kezdi meg adásait a kolozsvári Rádióstúdió román és magyar nyelven; 1985-ben felszámolják, majd 1990-től újra működik.

1955. szeptember 1-jén Demján Vilmos szervezőmunkájával létrehozzák a kolozsvári Állami Filharmonikus Zenekart, mely 1956. december 4-én tartja első koncertjét.

1957-ben alapos renoválás után újra szállodát létesítenek a korábbi New York szálló épületében, új neve Continental Szálloda lesz.

1959 február–áprilisában tartják azokat a „meggyőző” gyűléseket, amelyek nyomán ösztöl egyesítik a Bolyai Egyetemet a román tannyelvű Victor Babeș Egyetemmel, létrejön a Babeș-Bolyai Tudományegyetem.

1959. november 22-én megindul a trolibuszforralom Kolozsvárt az első vonalon, az állomástól a város keleti végéig.

1960. március 22-én a városi végrehajtó bizottság engedélyezi, hogy az eredeti helyéről eltávolított Szent György-szobrot a Farkas utcai református templom elé állítsák fel.

1960-ban bezárják a százkilenc éves Dohánygyárat, felszerelését Temesvárra telepítik át.

1961. február 15-én – napofgyatkozás idején – összeomlik a nemrég átadott sportcsarnok.

1961-ben új, tágas előcsarnokot építenek a sétatéri magyar színházhoz.

1962 júliusára felépül Kolozsvár első toronyháza a Posta-kert (Cuza Vodă) utcában.

1963 nyarára véget ér a Fellegvár-oldal parkosítása, felépülnek a Fellegvári (Drăgălina) út tömbházai.

1964 elején módosítják az utcanevek egy részét, a szovjet-orosz vonatkozásúak mellett

számos magyar nevet is letörölnek a térképről.

1964 szeptemberében kezdik a Györgyfalvi negyed építését.

1965. december 30-án megnyitják az eredeti pompájában helyreállított Bánffy-palotában a Művészeti Múzeum kiállításait.

1967. december 30-án felavatják a kolozsvári Rádióstúdió Donát úti épületét.

1968. február 16-án a Nagy Nemzetgyűlés megszavazza az ország közigazgatási átszervezéséről szóló törvényt, mely megyékre osztja az országot, Kolozsvár Kolozs megye székhelye; Szamosfalvát Kolozsvárhoz csatolják.

1969-ben éri el a város lakossága a 200 000 főt.

1971 decemberében átadják az első lakásokat a Monostori lakónegyedben.

1974. október 16-án Kolozsvár municípiummá nyilvánításának 1850. évfordulóját ünneplik; az ekkori nagygyűlésen Nicolae Ceaușescu pártfőtökár és államelnök is részt vesz, s nyilvánosan aláírja a határozatot, melynek értelmében Kolozsvár hivatalos elnevezését Cluj-Napocára változtatják.

1974-re készül el a Fellegváron a szálloda (Belvedere) épülete.

1980. április 4-én az Attila (A. Mureșanu) u. 16. sz. alatti sarokházban megnyílik a kolozsvári magyar főkonzulátus; 1988. június 28-án kelt bukaresti utasításra hirtelen bezárják.

1980–1985 között az egykori Kül-Magyar utcai és Kül-Közép utcai hóstátokat lebontják, helyükre tömbházak épülnek (kialakítják a Mărăști negyedet).

1987-ben megindul a vilamosközlekedés a Monostor negyed–Állomás–keleti iparnegyed útvonalon.

1989. december 21-én délután és este a „forradalom” kitörésekor Kolozsvárt 28 személy – köztük hat magyar – esik a karhatalmi erők sortüzeinek áldozatául.

1990. január 7-én az RMDSZ első országos tanácskozását Kolozsvárt tartja, Domokos Géza elnök fontosnak véli, hogy az RMDSZ ne alakuljon át párttá, hanem maradjon érdekvédelmi szerv.

1990. március 22-én újjászervező gyűlést tart az Erdélyi Múzeum-Egyesület, az ideiglenes elnöki teendőkkkel Jakó Zsigmond egyetemi tanárt bízzák meg.

1992 februárjában tartják az első demokratikus helyhatósági választásokat az országban; Kolozsvár tanácsába 7 magyar kerül be az RMDSZ képviselőjeként, a város polgármestere Gheorghe Funar lesz, ezzel elkezdődik a 12 évig tartó hírhedt „Funar-korszak”.

1992. december 6-án, vasárnap a főtéri Szent Mihály-templomban tartott ökumenikus istentisztelet keretében több ezer ember tiltakozik a Mátyás-szobor meggyalázása ellen, az istentisztelet után néma körmenetben megkerülik a templomot.

1992. december 24. táján a polgármester hatalmas zászlórudakat emeltet a Mátyás-szobor két oldalára.

Az első trolibusz 1959-ben közlekedik

1992 decemberében elkezdődik az utcák román nemzeti szempontú átkezelési sorozata.

1992-es népszámlálás szerint Kolozsvár lakossága 328 000 fő, ennek 75,67%-a (248 289 fő) román, 22,70%-a (74 483 fő) magyar, 1 %-a (3251 fő) cigány, 0,35%-a (1136 fő) német, 0,11%-a (353 fő) zsidó, 0,17% más nemzetiségű.

1994. január 8-án újjáalakul a romániai magyar művészeket összefogó Barabás Miklós Céh, első elnökül Kancsura Istvánt választják; Abodi Nagy Bélát tiszteletbeli elnöki címmel tüntetik ki.

1994. július 7-én – mikor kerül a főtéri ásatások megkezdésére – a város magyarsága kivonul a tér veszélyeztetett részére megakadályozni a rombolást, durváskodó rendőrkordon veszi őket körbe.

1994. augusztus 2-án minden tiltakozás ellenére, rendőrségtől biztosítva megkezdik a főtéri gödrök kiásását.

1997. július 23-án a magyar és a román külügyminiszter megnyitja a református egyház

főtéri épületében a Magyar Főkonzulátust.

1999. szeptember 19-én adják át a katolikus egyházhoz visszakerült kolozsmonostori „kálvária” templom restaurálónak a nemzetközi Europa Nostra-díjat.

2001. október 3-án tartják Kolozsvárt a Brassai Sámuel Líceum dísztermében a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem megnyitó ünnepségét.

2002. március 18-ától népszámlálást tartanak Romániában, Kolozsvár 317 953 lakosával az ország harmadik városa, 252 411-en (79,39%) vallják magukat románoknak, 60 287-en (18,96%) vallják magukat magyarnak

2003. június 6-án az óvári Bocskai-szülőházban Orbán Viktor volt magyar miniszterelnök jelenlétében felavatják a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem új székhelyét.

2005. november 4-én a kolozsvári egyetem díszdoktori címmel tünteti ki Joseph Ratzingert, akit időközben XVI. Benedek néven római pápává választottak.

2008. május 4-én felavatják a Makovecz Imre tervezte Donát úti református templomot.

2008. december 22-én Emil Boc kolozsvári polgármester Románia miniszterelnöke lesz.

2009. február 28-án, püspök-ké szentelésének 70. évfordulóján, Jakubinyi György gyulafehérvári érsek felszenteli Márton Áron püspök Bocskay Vince készítette, egész alakos szobrát a főtéri templomkertben.

2009 áprilisa és novembere közt – sokak felháborodására – a Főteret teljesen átrendezik.

2010. augusztus 18-tól kerül sor első alkalommal Magyar Napokra Kolozsvárt.

2013. július 4-én közzéteszik a 2011-es romániai népszámlálás végleges adatait, ezek szerint Kolozsvár lakossága 324 576 fő, ezzel az ország második városa; 245 737-en (76,7%) románoknak, 49 565-ön (15,2%) pedig magyarnak vallották magukat.

2015-ben Kolozsvár Európa ifjúsági fővárosa.

(Válogatás Gaal György késszülő kötetéből.)

Az 1990-es évek elején tömegek védték a szobrot a felirattól, a Főtért a gödröktől